

Memòria de la Professi3

Col·legi Oficial de Metges de Barcelona

Entrevista al doctor Ignasi Arag3 Mitjans, a casa seva, carrer de l'Avi3 Plus Ultra, 6, principal 2^a., el dia 23 de maig de 2001, feta pel doctor Ramon Mart3nez Call3n. (Revisada i completada al març de 2002.)

Em fa molta il·lusi3 de venir-te a veure aqu3, a casa teva, per fer aquesta entrevista. El Col·legi de Metges de Barcelona ens ha proposat parlar amb metges antics que puguin fer mem3ria de la professi3 des del moment que van començar a exercir-la. Parlem de metges antics, no de metges vells, perquè, pel que fa a tu, pots ser un metge antic, per3 mai no seràs vell.

No es tracta pas d'una mem3ria de les viv3ncies pures d'una persona que fa molts anys que va començar a exercir la medicina i que avui dia es troba amb el contrast que la medicina 3s diferent. Aix3 ens passa a tots.

El que hem fet 3s escollir uns quants metges que tenen un n3mero de col·legiat inferior al 1.500. Tu, d'aquests, ets dels m3s joves, perquè tens un 1.400 no s3 quants. Per tant, tu entres dins d'aquest grup. Quan vam escollir quins metges podien explicar-nos coses, vam pensar de seguida en tu. B3, com que tu estàs en aquest grup de persones interessants per fer mem3ria de la professi3, vaig estar molt content quan en Llu3s Dauf3 em va encarregar a mi, precisament, de veure't, perquè 3rem pediatres, perquè hav3em treballat junts, i per una pila de coses. I, a m3s, perquè som amics i perquè jo no deixar3 mai de recordar aquells temps heroics en qu3 tu eres secretari d'uns Jocs Florals i em vas donar una Flor Natural, aqu3 a Sarrià, precisament.

Aix3 pesa, pesa.

Fora d'aix3, hi ha la nostra amistat, a trav3s del mestratge com3 que vam rebre del doctor Pere Calafell i del doctor Joan C3rdoba. Per camins separats hem seguit la mateixa ruta. Ara es tracta 3nicament de fer un record dels inicis, del perquè de la teva vocaci3 com a metge, els teus records d'infantesa i d'adolesc3ncia, qu3 recordes de casa teva, del pare,

de la mare, de l'avi, de qui sigui, si tenies familiars metges, del teu metge de família. Jo, per exemple, no tenia cap metge a la família i recordo que un dels meus models va ser el doctor Vandellòs, que era el pediatre; llavors n'hi havia pocs, però ell era el pediatre que em va visitar a mi i a qui recordo amb una gran veneració. Voldria que continuéssim parlant d'aquestes coses.

Molt bé, molt bé. Comencem per aquí. A casa meva, aquest any passat, els meus sis germans van fer una història de la família i cadascú va escriure unes pàgines. Després les van muntar les dues germanes, la Mercè i la Núria, que es va morir fa un mes. Aquesta història comença quan jo tenia set anys, quan el meu germà Joaquim va agafar una malaltia que ningú sabia què era. Estava estirat al llit amb una panxa enorme i esquelètic. Llavors el nostre metge era el doctor Francesc Pons i Pasqual, que era un pediatre format a Alemanya, un home brillant, amb un geni viu que, quan trucava a la nostra casa de Sarrià, tocava el timbre i no el deixava anar fins que l'anaven a obrir. Va diagnosticar el que probablement era un kala-azar, malaltia aleshores molt poc coneguda. Llavors, amb molt de dramatisme, es va fer la primera punció de melsa, una melsa així de grossa, i tenien por que passés alguna cosa. Aleshores les proves de coagulació no eren gaire segures. Es va fer la punció de melsa i es va confirmar el diagnòstic. Va començar el tractament i el metge sabia que a Alemanya hi havia uns preparats d'antimoni. Els va fer venir i aquests preparats no acabaven d'anar bé. Jo recordo que venia cada nit, jo tenia set o vuit anys, i feia un examen de sang i deia: "un milió vuit-cents", "un milió sis-cents, no anem bé, no anem bé". S'empipava i deia "hem d'augmentar les dosis". Van augmentar les dosis i el noi va començar a millorar. El meu germà es va curar i el Dr. Pons i Pascual va descriure el cas i el va publicar. Però aquest període de nou mesos, dos o tres mesos dels quals van ser dramàtics, fent examen de sang cada dia, amb el tractament de neoestibosan, va marcar la meua vida com a pediatre.

Hi ha un record que no té res a veure amb això però que ara em ve al cap i és del Col·legi de Sant Jordi del carrer de Casp, que el dirigia un il·lustre pedagog i especialista en bona lletra que era el Sr. Francesc Flors i Calcat, que té un carrer a Barcelona. Era en temps del govern del General Primo de Rivera i hi

havia una gran persecució del català i nosaltres tancàvem totes les finestres i les portes i cantàvem cançons catalanes i al final el Cant de la Senyera.

Quina època era?

Jo vaig marxar d'allà l'any 24. En plena dictadura. Entre els meus companys d'allà n'hi havia un que vivia al pis de sobre i era molt tímid. Era molt educat. Entrava i donava la mà. El primer que es veia era la mà, i després entrava ell i se n'anava a saludar la senyoreta; després s'asseia al meu costat. A vegades s'havia adormit sobre les meves cames. Es deia Àngel Moya Ruiz de Larramendi, era un xic més petit que jo i amb els anys estudiaria medicina i es casaria amb una cosina meva, la Montserrat Mitjans.

Després, què més vol saber?

A la teva família, directament metges, no n'hi havia cap?

A la meva família, els meus dos avis eren advocats. Un, advocat de Santa Coloma de Farners, que era procurador i registrador; aquest era per part del meu pare. I l'altre, l'avi Mitjans, que era un amigable componedor, un home simpàtic i castís i que arreglava problemes.

El meu pare era farmacèutic i va estudiar a la Universitat amb el que seria el prestigiós cirurgià Joan Puig Sureda; amb els que serien distingits arquitectes Lluís Pericas i Rafael Masó, aquest darrer, creador de la urbanització de S'Agaró...

Me'n recordo molt encara del teu pare, que s'havia estat molts anys aquí a la plaça...

El meu pare era de mena inquiet, actiu i providencialista. De petit li deien "la bala de vidre".

Es pot dir molt, parlant de la meva família, perquè ja et dic que n'hem fet un llibre. Vàrem venir de Barcelona a Sarrià l'any 25.

Quin any vares néixer tu?

Jo, el 16. El meu avi Mitjans va tenir sempre una gran atenció per la seva família i primer va llogar una casa de pagès a Horta, va agafar els néts i els va

instal·lar tots a Horta, però aquella casa era molt de pagès. Després va agafar una altra casa a Sant Just, una casa preciosa, que tenia jardí, vinya, bosc i allà, una altra vegada s'hi van concentrar els néts; hi vam ser-hi dos anys. Mentrestant, va construir la casa de Sarrià, aquesta casa groga que hi ha a la plaça de Sarrià, en un racó, al curt carrer sense sortida dit carrer Menor de Sarrià. Hi vàrem venir a viure l'any 25. Vaig haver d'anar al col·legi de la Bonanova, que era governat per frares francesos de l'orde dels Germans de les Escoles Cristianes (*Frères des Ecoles Chretiènes*). Avui se'n diuen de La Salle. Tenien una disciplina molt severa però molt efectiva. Ens feien estudiar constantment, l'únic esbarjo el teniem els dijous a la tarda que anàvem a jugar a futbol. Tots els diumenges de l'any, de nou a una fèiem classe i, és clar, resulta que sorties súpercarregat. L'últim any va venir la República i els *hermanos* francesos van marxar. Llavors en van venir uns altres de Salamanca o no sé d'on i em vaig trobar tan malament que vaig dir "me'n vaig". Vaig dir "prou" i en comptes d'esperar al mes de juny, al mes de febrer em vaig examinar i vaig marxar; passi-ho bé, no aguantava més aquella bona gent, aquella gent retrògrada. Allò era diferent. Llavors vaig anar a la universitat...

No deu ser que el diferent eres tu, potser?

No. Amb els *hermanos* francesos m'hi entenia molt bé. Ens feien treballar molt, però era feliç. El col·legi de La Bonanova era un col·legi cristià, carregat d'escolans i una sèrie de litúrgies i una sèrie de devocions molt pròpies d'aquella època i, tot de sobte, em vaig trobar al pati de la universitat. Al pati de la universitat hi havia els estudiants tradicionalistes, que eren un grup dels meus amics mallorquins, del Seguí –no sé si l'havies conegut–, després hi havia els estudiants de la Lliga, hi havia els de la FUE, Federació d'Universitaris Espanyols; aquests eren els espanyolistes; després hi havia els de "Nosaltres sols", hi havia els ateus, els d'Esquerra, eren set o vuit grups. A pesar de tot, eren gent estupenda, però sortir d'un col·legi carregat de sants i misses i trobar-te en un lloc liberal, això omple molt. Em vaig trobar que amb allò que m'havien ensenyat els *hermanos*, que en deien de malnom "Can Pitet", perquè portaven un característic pitet de tela blanca emmidonada sobre la sotana negra, va resultar que sabia moltes coses de les assignatures comunes a medicina i farmàcia: física, química, matemàtiques i biologia. Ho vaig passar

sense problemes al febrer i vaig arribar al mes de juny bé. Llavors, ja vaig poder anar a la facultat de medicina.

Abans d'això, m'agradaria que m'expliquessis, tot i que ja ho has començat a dir, quina era la impressió que et va fer l'assistència del doctor Pons i Pasqual al teu germà, com és que et vas decidir a estudiar medicina?

Em va seduir aquest sentit diguem-ne de lluita contra la malaltia, entusiasme professional, la tenacitat, l'agressivitat, l'esforç que significava posar en clar una malaltia que no es coneixia bé, i que llavors es va començar a tractar. Posteriorment la va estudiar molt bé en Martínez Garcia: va agafar uns gossos, els va injectar la leishmània; per cert, que un dia se li van escapar a la muntanya, i ja tenim tots els metges interns empaitant-los, en fi, tota una història... Imprimeix caràcter que als set o vuit anys tinguis una imatge mental d'una persona de gran categoria humana i professional.

(El doctor Aragó té el tren al menjador de casa seva.) Te l'explico, la història d'aquest tren? El meu pare va fer no sé quin negoci amb uns francesos i un bon dia ens el varen regalar, aquest tren; això era abans de venir a Sarrià, l'any 24, quan encara estàvem a la Gran Via. A aquest tren li donàvem corda; i el pis tenia, des de la Gran Via fins al carrer Casp, quasi trenta metres, i aquest tren anava corrent, rodant i rodant fins al capdavall. Després aquest tren el vaig posar a la sala d'espera del despatx; tenia una sèrie de llums i, mentre els nanos s'esperaven, anaven encenent i apagant els llums. Aquest tren va estar al despatx fins l'any 1990, 38 anys. Després més endavant, quan vaig fer de fuster, vaig fer-hi aquesta gàbia. El despatx era una meravella, hores i hores els nanos apagant i encenent llums...

Dius que vas fer de fuster?

Oh, i tant. Aquesta és un altra història. Un dia el meu pare em va dir: "Espero que arribis a metge, però aniria bé que a l'estiu aprenguessis algún ofici. Què t'agradaria fer?" De fuster, vaig respondre jo. I durant tres estius vaig anar al taller del senyor Brasó. Allí vaig aprendre alguna cosa de l'ofici. Recordo encara l'olor de les serradures de la fusta caient de la serra.

Ara estàvem en el tercer punt, als anys de la facultat; tu havies començat ja a explicar la situació de la universitat.

Els anys de la facultat van ser uns anys importants, però el punt clau va ser el naixement de la Universitat Autònoma. Això sí que va ser extraordinari. Jo vaig viure aquella universitat macarrònica de l'any 32. Hi havia un professor de biologia que deia "*señores, el microbio tal tiene tantas protuberancias*" i anava llegint. La Universitat Autònoma va significar un canvi radical. Hi va haver una esbandida de tots els professors que no valien, els van jubilar, els van enviar a casa. I va sorgir el concepte de professor lliure; tenien una norma que deia: "El més difícil no és escollir un senyor per a un càrrec, sinó treure'l quan no ho fa bé." Imagina't. I això ens ho van ficar al cap per sempre, sempre l'hem tingut aquest concepte. Per exemple, la cirurgia en comptes de fer-la amb els Trias a l'Hospital Clínic, la vaig fer a l'Hospital de Sant Pau. Aleshores molts nois van dir "ens apreten molt" i se'n van anar a Saragossa o se'n van anar a València, perquè era més fàcil. Sortíem amb un autocar de la classe del Clínic i anàvem a l'Hospital de Sant Pau al servei de cirurgia del doctor Corachan. El servei disposava de disset ajudants per a nosaltres, que érem 28 alumnes. Hi havia entre d'altres els doctors Trueta, Pi Figueres, Llauredó, Prim i el doctor Corachan Llor, que era un neurocirurgià extraordinari, però com que al doctor Corachan el van nomenar conseller de Sanitat de Catalunya, quan va venir el canvi, va anar molt malament i, per salvar el seu pare, en temps de guerra el fill se'n va anar a l'Espanya nacional a fer de cirurgià. A Llodio, allà al Nord, en un bombardeig el van matar. Però vull remarcar la qualitat dels professors... et deien "mira aquest os com està trencat, tu què diries, què faries". Un senyor que t'agafava per l'espatlla i resultava que era en Trueta... Et dona profunditat, no és un professor que explica "el microbio". És clar, el contrast era brutal. Sobretot t'ensenya a pensar, aquest concepte de llibertat i de diversitat del professor lliure, i escollies el que t'agradava més; això passava amb tot. També en microbiologia hi havia un catedràtic molt dolent i va anar a parar al museu... L'Institut Municipal d'Higiene, en canvi, funcionava molt bé. Aquest Laboratori, el dirigia el doctor Pere Domingo, que a més era diputat al Parlament de Catalunya. Els alumnes passàvem cada deu dies per un servei diferent: còlera, vacunes, aigua, exantemàtiques, etc. Teníem ocasió d'explorar algun pacient i sorprendre'ns amb una constant sensació de risc a tocar. I des del primer dia:

“Això és el pavelló del còlera i això el de no sé què.” Pensaves: “això són microbis”, un contacte amb una realitat. La Universitat Autònoma va configurar molt la meua manera de ser sempre, des d’un punt de vista polític i des d’un punt de vista professional. Seguim?

Parlem de les classes, dels catedràtics, dels professors, que ja ho estàs fent i de les pràctiques...

Hem de parlar de la guerra, també.

I de la guerra?

Ja estudiant medicina, l’any 35, vaig entrar com a intern de patologia general, on hi havia el professor Lluís Celis, un senyor molt elegant.

Quan vas acabar la carrera, tu?

Dues vegades la vaig acabar; ara t’ho explico. Quan va esclatar la guerra, el 18 de juliol de l’any 36, jo estava intern amb en Celis. Immediatament, van començar a arribar ferits, però al mes de setembre –això és una cosa molt personal però s’ha d’explicar–, tres mesos després, jo em vaig trobar malament i “què passa, què passa, aquest noi té una cosa del cor, té una pericarditis”. Les pericarditis llavors eren tuberculoses o reumàtiques o supurades i tenien un pronòstic dolent, de manera que a casa meua “pobre noi, el gran de la casa, amb una pericarditis”. Llavors el meu metge va ser el doctor Tarrés, en Pere Tarrés, que venia cada dia, ficava el cotxe al jardí... Però al cap de sis setmanes vaig dir a la meua mare: “Porta’m les sabates”, perquè em volia aixecar. I la meua mare: “com pot ser? com pot ser que et vulguis aixecar?”, “jo em trobo bé, em trobo bé”. Em vaig posar les sabates i me’n vaig anar a caminar pel jardí i cap al migdia em vaig presentar a l’hospital, i els cardiólegs: “Però com pot ser, si vostè té una pericarditis!” Dues coses: primera, que aquesta pericarditis em va servir per rebre una etiqueta que deia “inútil per al servei militar” i gràcies a aquesta “inutilitat” em vaig passar tota la guerra a l’hospital. I la segona és que al cap de vint anys vam saber que era una pericarditis vírica, de les que es curen soles. Em van tractar com una pericarditis reumàtica i em feien prendre unes dosis brutals de salicilats. El salicilat em produïa unes pseudoal·lucinacions auditives que moltes estones del

dia i de la nit em feien sentir un desmanegat concert de campanes, tot i que no n'existien de campanes: les havien tirat daltabaix del campanar de l'esglèsia del costat de casa, Sant Vicenç de Sarrià. La resta de la guerra vaig seguir la carrera, vaig anar-me examinant.

Durant aquest temps, a més de ser intern, vaig estar al servei de transfusions. El servei de transfusions era molt dur perquè arribaven camions carregats de ferits. A terra mateix, als passadissos del l'Hospital Clínic, fèiem la determinació del grup sanguini dels ferits i dels voluntaris que hi havia sempre per donar la seva sang. Una admirable generositat i solidaritat. I així hores i hores. Un parell de coixins i dues mantes, i endavant. Del servei de cirurgia, recordo en Broggi, que era un cirurgià molt bo. Operava incansablement... i seguia operant encara que fossin les quatre de la matinada. Ho recordo perfectament. Era bo, allò era bo. Llavors, quan es va acabar la guerra, en aquell moment em van fer la revisió i em van dir: "vostè és útil", i em van declarar *soldado útil para todos los servicios*. Això va tenir dues conseqüències: la primera era que em calia fer el servei militar... La segona que aquest títol de la Universitat Autònoma ara ja no em valia. De manera que havia de tornar a fer tot el sisè curs de medicina. I llavors en comptes d'acabar medicina l'any 38, no vaig acabar fins a l'any 40. L'any 40, quan vaig acabar, em van enviar a Madrid, com a *soldado*, esquilat al zero, com a *soldado médico procedente de zona roja*; vaig anar a parar a l'Hospital Militar. I allà per part dels metges em va anar molt bé, perquè a la majoria dels sanitaris se'ls en fumia ser a l'hospital i en canvi jo era de l'ofici i era un èxit perquè jo tenia ganes de treballar. De seguida els oficials... hi havia els joves, els tinents, els alferes, que eren tots de promoció i no tenien gaire experiència mèdica; sempre em venien a preguntar, i el comandant deia "a ver, busquen al médico catalán", coses d'aquestes. Al quiròfan, algú anestesista no en sabia gaire... total, que de part dels metges vaig tenir molt bona relació. Ara el sergent no, el sergent era d'ofici. Cobràvem teòricament cinquanta cèntims, que no els vàiem mai, perquè se'ls quedava ell. Jo vaig viure a fora des del primer dia; a la Plaza de las Cortes, en un pis, un quart pis, i allà anaven venint companys meus. A més, en aquest període, a Madrid, vaig aprovar les tres assignatures del doctorat i els últims mesos vaig anar a parar a l'hospital del Niño Jesús, que és de pediatria. Vaig arribar allà i al cap d'uns quants dies em van dir que els faltaven metges i que per què no passava visita.

I em van encarregar un consultori de puericultura on anava tres dies la setmana.

Això et volia preguntar, el fet de fer medicina queda clar, però el fet de fer de pediatre...

Primer, pel doctor Pons i Pasqual. Segon, perquè jo sempre hi havia tingut tirada perquè a la meva mare li agradava molt que jo fos pediatre. A Madrid, ja era metge, ja tenia els dos títols, el de l'Autònoma i el d'Espanya; llavors vaig començar puericultura. Érem molt pocs aleshores. Un incís. En temps de guerra jo vaig escriure un elogi sentimental, que t'agradarà molt. Teníem un catedràtic de Mèdica que era el professor Ferrer Solervicens. Aquest era un home alt, moderat, auster, lent, ben diferent del meu tarannà, més aviat esvalotat. Ell ens deia (l'imita parlant lentament): "Aprofitarem els minuts que avui ens queden per parlar de la lliçó de demà... explicarem..." Tenia totes les qualitats que ben segur em mancaven i així m'hi vaig passar tota la guerra. Llavors, quan estava malalt vaig escriure un elogi sentimental, aquest llibre el vaig fer aleshores, però ara hi he posat els ninots, i aquí afegeixo el del doctor Còrdoba, l'elogi sentimental del doctor Còrdoba. Això serà un obsequi que et faig a tu. N'he fet deu exemplars.

T'ho agraeixo molt perquè, com més passa el temps, més me'n recordo del doctor Còrdoba.

El doctor Còrdoba em va encarregar uns serveis de puericultura. Jo acabava d'arribar de Madrid i sabia explicar farinetes i sabia explicar vacunes i aquestes coses, i el doctor Còrdoba em va confiar un dispensari. Vaig estar en un dispensari a Sants, ja ho saps molt bé, i allà fèiem trenta o quaranta visites, teníem unes assistents socials estupendes que et preparaven la fitxa de la família i fèiem la medicina social, que és la que hem fet tota la vida, la medicina social. Llavors aquest llibre, l'elogi sentimental que és el que vaig escriure l'any 39... el lema de la universitat era "*libertas perfundet omnia luce*", "que la llibertat banyi de llum totes les coses", i quan va venir Franco va fer esborrar "*libertas*". És maco explicar això. I això és la dedicatòria, això són els ninots i les coses que explico. Del doctor Còrdoba també en faig alguns comentaris. En Còrdoba ens va ensenyar a estudiar un barri, a fer-ne un plànol funcional i a relacionar-

ho amb cada família. Les assistentes ens deien com era la casa i aquí hi ha el llit del nano, i aquí hi ha la cuina, i aquí, les escombraries, i aquí al costat hi ha una fàbrica que fa fum. Després d'això, fèiem un plànol de districte, amb les assistentes socials, i després vaig començar a fer un plànol dels hospitals, l'etapa dels hospitals. Vaig trigar una mica.

Jo et vaig trobar a tu precisament l'any 48 abans d'acabar la carrera. El doctor Còrdoba em va convidar a venir a escoltar, a aprendre, a fer preguntes i et vaig trobar a tu allà com el segon de la casa.

En Còrdoba i en Ferrer Solervivens eren dos caràcters oposats al meu. En Ferrer Solervivens era auster, era com un monjo, lent, lent i reposat, magnífic, i jo era esverat. I en Còrdoba era antiquat, però era molt bona persona.

I a més tenia una orientació social de la pediatria extraordinària. Això que la gent avui va descobrir, ja fa molts anys que ho va dir en Còrdoba. A mi em fa una mica de vergonya dir-ho, perquè sembla que... però és veritat.

El testimoni de la realitat condiciona l'acció social. Ell escrivia les seves notes i les receptes amb una sorprenent lletra gran, ampla, vigorosa, dominant. I a més et deixava fer el que volies, mai no et contradeia, sempre et deia que sí. Tot això passava a l'*Oficina del Niño*, de la *Protección de Menores*.

Jo recordo que a mi em deia doctor Ramon.

Ell també tenia un germà que es deia Ramon, sí. Als últims temps vam tenir problemes amb la Junta Provincial de Protecció de Menors perquè el Ministeri de Justícia no ho acabava de trobar bé... però ens va donar llibertat. Trobar-te en un dispensari amb dues assistentes socials i dues infermeres i quaranta criatures que venien d'un barri de barraques, de gent que no sabia què fer... i anar-hi a fons, i explicar-los coses i anar a domicili... una dimensió que sempre ens ha agradat a tu i a mi, perquè era molt fàcil de fer. Van venir després en Cantavella, la Fortuny... Digue'm, més coses.

Jo ja vaig ser dels últims d'entrar a l'*Oficina del Niño*. Hi ha una pregunta aquí que em sembla interessant, els primers clients. Com ho feies, com cobraves, com era la relació?

Potser primer t'explico això de la Societat Catalana de Pediatria, perquè també és una cosa social. No ho sé, hi ha gent que sempre t'encarrega coses. No sé per quin camí, no sé com, jo devia anar a una sessió de la Pediàtrica i en Brossa, que era el president, diu: "Ens fa falta un secretari perquè el doctor Canivell ara acaba." El doctor Brossa era un senyor, perquè de senyors n'hem tingut en temps de la Universitat Autònoma, abans i després. En Brossa era un senyor i portava jaqué. Era un gran senyor i et tractava com si fossis de visita: "Què opina, doctor?", però sense picardia. Un tracte que li sortia bé. Vaig tenir el doctor Brossa de president i el dia que hi vaig entrar de secretari, en Canivell, que em diu: "et traspasso els papers de la Pediàtrica", pam, pam, pam, ja estan traspassats. No hi havia res, ni una acta, ni un paper, res, és així. Afortunadament, quan jo vaig marxar, al meu successor, que va ser en Prandi, li vaig poder passar una paperassa abundant. Potser abans no passava res.

Escolta, per cert, i això com a curiositat meva, aquesta imatge de la Societat Catalana de Pediatria, d'aquesta mare que està amb una criatura, d'on la vas treure?

Ens la va donar en Brossa.

De qui és feta?

En Brossa tenia unes imatges de senyores que hi podien anar bé. Aleshores, amb el dibuixant, en Brossa em va donar tres o quatre dibuixos, "vostè mateix" i el dibuixant va dir: "la que ens quedarà més bé és aquesta". La va posar a la seva mida, però eren uns dibuixos que tenia en Brossa.

Sempre has estat molt actiu.

El doctor Brossa era un senyor i sabia portar el jaqué, com també en sabia el doctor Pi Sunyer que, alguna vegada abans d'anar al Parlament explicava la lliçó manejant el guix amb pulcritud. Aquesta imatge de la gent que sap vestir bé, no un fatxenda, m'agrada molt. Però tornem a la primera visita. Les primeres visites van ser molt senzilles de fer. Jo venia de Sants i sabia de farinetes i sabia explicar coses, i aquí a Sarrià, en aquell moment, només hi ha havia metges de grans, no hi havia pediatres. Llavors, el primer que van fer va ser encarregar-me el dispensari de la Parròquia. Venien un parell de dies a la

setmana deu o dotze visites de gent molt necessitada, i havíem de buscar coses i havíem de buscar medecines. Les noies de bona família venien a ajudar, i això va durar molts anys. Per als que no eren de la Parròquia, al costat de casa del meu pare hi havia una casa de la tia Montserrat i hi vaig posar un despatx. Teníem un braser, ens havíem d'arreglar amb un braser, imagina't, un braser enmig de la sala. Després vam tenir una salamandra, però primer vam tenir un braser. I després la meva dona, que sempre ha estat molt activa... enraonava amb tothom... Fèiem visites, les primeres van ser a quinze pessetes i després vint-i-cinc i després cinquanta, vam anar augmentant. Vam visitar molt, perquè en aquella època, és clar, a Sarrià no hi havia cap altre pediatre i es notava la diferència, primer perquè estaves per ells, tenies una fitxa... i en la cosa de dietètica, la gent no sabia ben bé què havia de fer. Hi havia coses de sentit comú que els havies d'explicar. Vam tenir molta feina i després ja sempre vaig tenir molta feina i, com que en tenia molta, vaig anar a buscar en Quim Ramis, que estava a Sants, en un terrat, i li vaig dir: "Quim, mira, escolta, tinc molta feina, per què no vens a treballar amb mi?". I en Quim Ramis va venir. Llavors vam tenir un despatx i després un altre. Ens vam comprar un despatx al carrer Aribau i després vam comprar el de Cerinyola. Total, hem treballat trenta anys o quaranta anys junts, amb facilitat, sense cap problema mai.

Volia preguntar-te per la relació amb els pacients, però ets tan actiu que ja ho has dit tu. Jo recordo que en aquells Jocs Florals que abans anomenaves, a tu et deien el dinàmic secretari, no eres secretari, eres el dinàmic secretari.

(Trau uns papers.) Aquí hi ha un interviu del nostre amic Gonçal Lloveras i explica una mica aquesta relació, això és de l'any 90. Després n'hi ha un altre, aquest és del 88, aquest és d'en Delàs, que li van fer un interviu i es van quedar tots parats perquè anava vestit d'excursionista. Pregunta, pregunta.

Més que res em faltava la vida acadèmica, tot això que ja has començat a explicar de...

No. Ara s'ha d'explicar una mica això dels hospitals, perquè em vaig dedicar als hospitals. Això és molt important. La setmana passada em van fer un

homenatge i em van regalar aquella placa d'allà baix. Allà hi ha dues peces, una, aquell ninot...

I aquest trofeu què és? Què vol dir “Homenot de la Sanitat”?

És un guardó que em va concedir la Fundació Avedis Donabedian, que fou professor de Salut Pública a la Universitat de Michigan, entitat que avalua el control de qualitat. Ens el varen donar el mateix dia, al doctor Xavier Trias, vicepresident de la Generalitat, i a mi.

Aquest any l'han concedit al professor Mayor Zaragoza i a un professor estranger.

La placa del costat correspon al Dotzè Congrés Nacional d'Hospitals, celebrat al maig del 2001. Cal saber que els quatre primers Congressos es varen celebrar a Barcelona organitzats per la nostra gent. Són dos reconeixements públics que agraeixo molt.

El meu interès pel tema assistencial i hospitalari és ben bé la continuació del mestratge del doctor Còrdoba. Els plànols funcionals d'un barri que condicionaven la pediatria social.

Em vaig passar els tres anys de guerra veient les mancances dels hospitals i després em vaig passar tres anys més a Madrid veient les mancances i les diferències que hi havia entre un hospital militar i un hospital de monges. Sis anys als hospitals només veient què passava, de seguida t'adonaves de les coses que es podien fer. Més que criticar, suggeriments. I el més sorprenent és que aquests suggeriments, la gent els acceptava.

Explica, explica.

La meva arribada al món dels hospitals va ser començant a explicar-ne coses. Vaig tenir tres patrons importants. La primera entitat que em va ajudar va ser el Col·legi de Metges. El president Lluís Trias de Bes em va dir: “Escolti, hem de parlar.” I vam fer unes taules rodones, a l'Institut d'Estudis Nord-americans. Va agafar set catedràtics i vam fer una sessió i em va dir “vostè ha de fer una secció”. I es va crear una secció d'Estudis sobre els Hospitals i “queda nomenat secretari per hospitals del Col·legi de Metges”. L'endemà, vaig anar allà i li vaig preguntar: “Escolti, quants hospitals hi ha a Barcelona.” Diu: “No ho sabem, no ho sabem, veurà, hi ha els de la Diputació, els de l'Ajuntament, els de

l'Església, després hi ha Sant Joan de Déu i uns altres, no ho sabem." Vam necessitar cinc setmanes per esbrinar que a Barcelona hi havia trenta-sis hospitals. No ho havia fet mai ningú de comptar-los. Era fàcil, tot va ser molt fàcil. Després més endavant, després de Trias de Bes, va ser president en Ramon Arandes, el professor Arandes; llavors va sortir la revista *Estudios sobre hospitales*, que va durar vint-i-vuit anys, i arribava a tot Espanya. Era una revista petita, així, jo l'enviava per Europa i em venien revistes franceses, alemanyes, italianes, suïsses, belgues... i en teníem unes muntanyes!

I on ho tens això?

A l'Acadèmia de Ciències Mèdiques de Catalunya i Balears. Tot ho vaig passar a l'Acadèmia, tot classificat i ordenat. Una altra persona que em va ajudar moltíssim va ser el ginecòleg Jesús García Orcoyen, que llavors era director general de Sanitat; parlo d'aquests anys en què tot estava només planificat, la sanitat es trobava en una fase en què tot s'havia de fer, i a mi em va agafar de seguida gran simpatia i em convidava a Madrid: "Vingui i expliqui'm què fan a Barcelona". Llavors aquest senyor em va encarregar uns cursets a Madrid. Més endavant va venir a Barcelona per clausurar el Primer Congrés Nacional d'Hospitals als anys setanta, però ja portàvem tres anys fent coses. Això va ser el segon grup que, des de Madrid em van escoltar. I el tercer grup va ser l'orde hospitalari de Sant Joan de Déu que, immediatament, em van obrir totes les portes i vam fer cursets i ja no vam parar mai. Amb el *padre* Redrado, que ara és bisbe, l'únic bisbe de Sant Joan de Déu, ens vam trobar aquests dies. El més divertit va ser que a través d'aquest orde de Sant Joan de Déu, van venir les monges, l'episodi de les monges. Te l'havia explicat alguna vegada l'episodi de les monges? Els hospitals d'Espanya estaven pràcticament tots governats per una mare superiora i la mare superiora era una bona senyora que no tenia una preparació especial, però venia un jardiner i "lo que la madre diga"... i els metges anaven fent el que podien. Llavors un dia, després del primer congrés d'hospitals, l'any 70, em van cridar de Madrid i vaig anar a la Casa Mare de les Filles de la Caritat i em vaig trobar amb dues mares superiores, amb aquelles ales, vestides de blau, aquelles ales emmidonades rígides; dues dones llestíssimes, ho sabien tot. Vam enraonar i al cap de deu minuts estàvem d'acord. "Això que vostè diu és veritat, s'ha de fer, però la nostra preocupació

són les novícies” i llavors em va tocar anar a “predicar” (riu) a tres noviciats, a València, Saragossa i no sé on més, a explicar el que s’havia de fer als hospitals. I aquesta cosa havia de donar resultat. Al cap d’un temps van sortir monges encarregades de magatzem, monges encarregades de quiròfans, monges encarregades de tot. I al cap d’un temps més, el *padre* Arrupe, el general dels jesuïtes, de molta empena a Roma, va escurçar les faldilles de les monges, els va canviar l’hàbit, va treure aquelles ales i ja està. Va ser un procés.

Al segon Congrés d’Hospitals varen venir quatre-centes monges. Unes monges vestides de negre, unes altres de blanc, unes altres de blau amb unes ales així, unes altres amb unes togues, quatre-centes monges en un congrés d’hospitals... i hi havia mil dues-centes. Això és un contagi mental. Com pot ser que nosaltres, res, al primer congrés ja tinguéssim més de set-cents congressistes de quaranta-tres províncies espanyoles... Quants diners ens havíem gastat? Res. Contagi mental claríssim. Ens havíem gastat diners aquí fent propaganda? No. Llibres, llibres...

Més que repassar les meves publicacions, pots anotar el meu interès per trobar-hi il·lustracions encertades, una silueta, un ninot, ideogrames. Diria que els que es varen fer servir per a la difusió de conceptes hospitalaris alguns d’ells varen tenir el seu efecte.

I també un ideograma que deia: Qui feia què i com? Com i quan, qui farà què? Això és un dels llibres –diu tot ensenyant-lo–: "Com traduir la ciència en existència." Això és un estudi que vam fer; llavors en aquella època hi havia a l'àrea de Barcelona dues zones de mig milió de persones sense cap lloc per hospitalitzar un nen, mig milió, eh? I després, això: "*Hospital, silencio*".

Per exemple, tota la campanya d’hospitals es va fer amb aquest eslògan. Hi havia uns rètols que posaven "*Hospital, silencio*" i amb això, totes les cartes que fèiem, "*Hospital silencio*". Un altre diagrama reixit va ser "Mil anys d’hospitals a Barcelona", que no ho havia fet mai ningú. Un estudi a remarcar és el que investigava què havia succeït a les institucions benèfiques de Barcelona en els darrers cent anys. Vàrem trobar set-centes cinquanta institucions. D’aquestes, un gran percentatge havien mort o desaparegut, d’unes altres en quedava només un edifici i uns papers, unes altres seguien

funcionant del tot anacròniques i només un petit tant per cent es podien considerar institucions benèfiques perdurables.

Continuant aquesta mentalitat es va constituir un equip multidisciplinari en el CTEH, Centre Tècnic d'Estudis Hospitalaris, que en poc més de sis anys, de 1963 a 1969, va realitzar una vintena de treballs. Entre ells, "La planificació assistencial de la ciutat de Sabadell", que va ésser el primer estudi que es féu a Espanya amb aquest objectiu, i també "La planificació sanitària a l'Hospitalet de Llobregat", seguit del projecte funcional i arquitectònic de l'Hospital de la Creu Roja d'aquella ciutat.

Parlem de la cibernetica.

L'Associació de Cibernetica Mèdica la va fundar un psiquiatre, el Dr. Montserrat Esteve, dins l'Acadèmia de Ciències Mèdiques. Va constituir un nucli on es discutien algunes coses amb una altra forma de considerar-les. El nom cibernetica prové del mot grec que designa el timoner d'un vaixell; és la ciència del control i la comunicació. El president de l'associació era un psiquiatre, i hi havia un electroencelegrafista, un internista, un cirurgià toràcic. Jo en vaig ser el secretari durant quatre anys i una de les meves feines va ser confegir el logotip de l'associació: *Kybernetiké Iatreía*, Medicina Cibernetica. Com a cosa divertida, l'ideograma de l'Associació de Cibernetica, escrit en grec, encapçala encara avui les convocatòries actuals de la Societat Catalana d'Informàtica i Enginyeria Mèdica, successora de l'antiga Associació de Cibernetica Mèdica

Tu tens un avantatge molt gran, per tu tot és fàcil.

És que va ser fàcil... En un lloc, a Holanda, estàvem dinant amb la meva dona en un restaurant i em diuen "el secretari Monsieur Aragó hauria de fer un discurs d'agraïment per a la recepció que ens ha fet l'Ajuntament". Ja em tens allà fent un discurs en francès i anglès, a poc a poc, parlant a poc a poc, molt bé, molt bé, i em tornaven a convidar. Era senzill perquè el francès bo el vaig aprendre a la Bonanova, d'allà vaig sortir amb un francès bo, bo per a quinze anys, i un anglès acceptable. Ara la pronunciació, pèssima, perquè el meu professor era de Cassà de la Selva. I això no...

I després, quan parlem de les aficions, aquest és l'últim llibre. El tens o no el tens?

No el tinc, no. Perquè te'n recordes que l'any passat vam fer la presentació i el vam citar, però no...

Què et sembla si te l'emportes? (Riu.) Sortireu empaperats.

Pregunteu més coses.

Bé em sembla que ho has dit tot tan bé i tan seguit que ja no ens queda gairebé res...

Escolta, sempre hi ha coses. Tu has parlat de les altres aficions...

Segur que has fet excursionisme...

Sí, excursionisme, i tant. Per tot Catalunya. Com a membre del Centre Excursionista Els Blaus.

Encara tens projectes per fer?

Sí, sí. Us ensenyo el més divertit. (Treu una revista.)

Això és *La Veu de Sarrià*?

Sí, mira. És la convocatòria d'un concurs. Resulta que aquí, a l'avinguda de Vallvidrera, pujant a mà esquerra, hi ha una finca abans coneguda com Can Mestres, amb una casa del segle XVIII, decorada amb uns interessants esgrafiats. Era propietat del professor Pedro i Pons. Durant la guerra civil el doctor Pedro i Pons la cedí per allotjar famílies que s'havien quedat sense casa a causa dels bombardeigs. Ara és la seu de la Fundació Universitària Agustí Pedro i Pons. Doncs bé, hi ha un ninot, que és un Patufet que ha fet ja noranta anys.

I aquest Patufet es belluga?

Es belluga de dia i de nits.

No m'hi havia fixat mai.

Es veu molt bé, has de buscar-lo a dalt d'un petit campanar metàl·lic plantat a la terrassa superior de la masia. Llavors, hem fet un concurs per a escolars de Sarrià. Hem fet un concurs de panells articulats moguts pel vent. Mira, aquests

són uns ninots, aquest és un suec, aquest és aquell d'allà dalt, aquest és de la Selva Negra, que es belluga i xerra, és molt tonto, i un altre que és americà... i el que passa és que vàrem fer la convocatòria en un moment en què les set escoles que havíem convocat, totes tenien exàmens; llavors ho vam haver de deixar fins a la Festa Major. I aleshores va anar bé. Varen concórrer 27 obres procedents d'una vintena d'escoles i estudiants universitaris d'arquitectura i d'enginyeria. I poguérem organitzar una Exposició de Pannells Articulats Moguts pel Vent que es féu a l'Ajuntament de Sarrià. Ens agradaria que per a la Segona Convocatòria la Fundació Universitària Agustí Pedro i Pons encapçalés la llista de Premis.